

การระดมสมองเรื่อง
“ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาคุณภาพวารสารวิชาการไทย
สู่การเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลงานวิจัยของไทยในฐานข้อมูล Scopus”
โดย ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ

หัวหน้าศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI)
ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ครั้งที่ 283 วันพุธที่ 1 มีนาคม 2566
ณ ห้องประชุมประกาย ประจักษ์ศุภนิติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
และการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ Microsoft Teams)

.....

ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ หัวหน้าศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) และอาจารย์ประจำ คณะพลังงานสิ่งแวดล้อมและวัสดุ นำเสนอวาระระดมสมอง เรื่อง “ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาคุณภาพวารสารวิชาการไทย สู่การเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลงานวิจัยของไทยในฐานข้อมูล Scopus” โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการผลักดันให้วารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ผลการดำเนินงาน กลไกที่นำมาสู่ความสำเร็จ ข้อเสนอแนะ และบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) เริ่มต้นโครงการวิจัยขนาดเล็ก ภายใต้ทุนวิจัยพระจอมเกล้าธนบุรี ปี พ.ศ. 2544 เรื่อง “การศึกษาและจัดทำดัชนีผลกระทบการอ้างอิงของวารสารวิชาการภายในประเทศ” โดย ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร คุณปรียานุช รัชตะหิรัญ คุณวชิราภรณ์ สุรณะสกุล และ ผศ.ธีระศักดิ์ หมาถ้วน ศึกษาค่าดัชนีผลกระทบการอ้างอิง (Journal Impact Factor : JIF) พบว่า บทความที่ลงพิมพ์ในวารสารไทยส่วนใหญ่ไม่ถูกนำไปใช้ในการอ้างอิงหรือถูกอ้างอิงน้อยมาก ทำให้หน่วยงานวิจัย สถาบันการศึกษา ทบทวนถึงคุณค่าของการลงทุนการจัดทำวารสารไทยภายในประเทศ และเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้กับสถาบันการศึกษาที่จะจัดทำวารสารวิชาการเพิ่มจากที่มีอยู่ จึงเกิดการขยายผลและมีโอกาสนำเสนอผลงานวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในขณะนั้น และในปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) มีโอกาสเสนอโครงการต่อ ศ. นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผู้อำนวยการ และ ศ.ดร.สมปอง คล้ายหนองสรวง รองผู้อำนวยการ ด้านการบริหารระบบงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ทำให้ได้รับการสนับสนุนโครงการ “การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มผลผลิต/การอ้างอิงของผลงานวิจัยในมหาวิทยาลัยไทยสู่ฐานข้อมูลสากล” จำนวน 9,000,000 บาท เป็นโครงการระยะที่ 1 ระยะเวลาการดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ. 2560 – 2563) มีวัตถุประสงค์และรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพวารสารวิชาการไทยเพื่อบรรจุในฐานข้อมูล Scopus โดยวิธีพิเศษ จำนวนไม่น้อยกว่า 40 วารสาร จำนวนเงิน 2,050,000 บาท เมื่อเริ่มโครงการมีวารสารส่งเข้าร่วม 60 วารสาร TCI พิจารณา submit 40 วารสาร วิธีพิเศษเป็นการหารือร่วมกับ Scopus ว่า หาก TCI เป็นหน่วยงาน submit ขอให้ Scopus พิจารณาการยอมรับ บทความจากเดิมที่ใช้เวลา 1.5 ปี เป็น 2 เดือน เนื่องจาก TCI เป็นหน่วยงานที่ดูแลคุณภาพวารสารไทย และทราบเกณฑ์ของ Scopus อยู่แล้ว

2. จัดตั้ง University Consortium เพื่อการเจรจาต่อรองการบอกรับฐานข้อมูล Scopus เพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยไทย จำนวน 5,640,000 บาท สนับสนุนเครื่องมือให้นักวิจัยได้ใช้ประโยชน์ ส่งเสริมการตีพิมพ์ผลงานวิจัย

3. งบประมาณส่วนที่เหลือจำนวน 1,310,000 บาท ใช้สำหรับการอบรม Editor และผู้เกี่ยวข้องกับการตีพิมพ์ การจัดทำวารสารให้มีคุณภาพ ปรับปรุง website ทำระบบ online submission ให้เป็นมาตรฐานสากล

จากการดำเนินงาน ทำให้เกิดผลผลิต (output) ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังผลงานต่อไปนี้

1. สามารถพัฒนาคุณภาพวารสารไทยให้ได้รับการบรรจุเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ที่ผ่านการยอมรับโดยไม่มี การตีกลับจำนวน 40 วารสาร ในระยะเวลา 3 ปี ตามเป้าหมายของโครงการ โดยมีอัตราการตอบรับ (acceptance rate) เท่ากับ 100 เปอร์เซ็นต์

2. ลดระยะเวลาการพิจารณาคุณภาพวารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus จากเดิม 16 เดือน/วารสาร เหลือเพียงโดยเฉลี่ย 24 วัน/วารสาร

นอกจากนี้ TCI ช่วยให้คำแนะนำการปรับเปลี่ยนชื่อวารสาร จากเดิมส่วนใหญ่ใช้ชื่อหน่วยงานโดยปรับให้ เป็นมาตรฐานสากล ตัวอย่าง Siriraj ส่งผลงานตลอด 10 ปี แต่ถูกตีกลับเพราะ Scopus มองว่าเป็นชื่อ local ซึ่ง TCI ได้อธิบายสร้างความเข้าใจจนได้รับการยอมรับ สำหรับ มจร. TCI ได้นำวารสาร rEFlection ซึ่งเป็นวารสารกลุ่มที่ 2¹ มาพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมตีพิมพ์จนได้รับการตอบรับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 - 2553 (ค.ศ. 2004 - 2010) การนำวารสารไทยเข้าสู่ Scopus ยังไม่มีการประเมิน เป็นการนำวารสารที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษเข้าสู่ Scopus ก่อนเพื่อให้เป็นผลงาน หากไม่ได้คุณภาพจึง นำออก ต่อมาปี พ.ศ. 2553 - 2560 (ค.ศ. 2010 - 2017) วารสาร 6 วารสาร เข้าสู่ Scopus โดยมี 2 วารสาร ที่ submit เอง และได้รับการตอบรับ ส่วนที่เหลือเป็นวารสารที่ TCI ส่งประเมินโดยยังไม่มี pilot ที่ชัดเจน ปี พ.ศ. 2560 - 2563 (ค.ศ. 2017 - 2020) TCI เริ่มต้นโครงการระยะที่ 1 ทำให้วารสาร 40 วารสารได้รับการตอบรับทั้งหมด นับว่าประสบ ผลสำเร็จเท่าที่ควร

เมื่อโครงการระยะที่ 1 ประสบผลสำเร็จ ทำให้ได้รับการสนับสนุนโครงการระยะที่ 2 “**การพัฒนาระบบและปรับปรุงคุณภาพวารสารไทยในฐานข้อมูล Scopus**” โดยได้รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) จำนวน 48,000,000 บาท ระยะเวลาการดำเนินงาน 2 ปี ตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน 2563 ถึงวันที่ 17 กันยายน 2565 และได้ขยายเวลาถึงวันที่ 17 มีนาคม 2566 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาระบบ Online Submission โดย TCI ศึกษาและนำระบบฐานข้อมูล Scopus ของบริษัท Elsevier มาพัฒนาประยุกต์ใช้ให้เป็นมาตรฐานสากลยิ่งขึ้น โดยพัฒนาเป็น Thai Editorial System : ThaiES สำหรับวารสาร ในโครงการ

2. เพิ่มจำนวนบทความวิจัยของนักวิจัยไทยในฐานข้อมูล Scopus 1,500 บทความต่อปี หรือ 3,000 บทความ หลังสิ้นสุดโครงการปี พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022)

3. ยกระดับ Quartile ของวารสารไทยในโครงการในฐานข้อมูล Scopus จากเดิมที่ไม่เคยกำหนดหรือ อยู่ในระดับ Quartile 4 ให้ขึ้นมาอยู่ในระดับ Quartile 3, Quartile 2 และ Quartile 1 ตามลำดับ เพื่อดึงดูดนักวิจัย ต่างชาติให้ลงตีพิมพ์วารสารในประเทศไทย

4. ส่งเสริมให้วารสารได้รับการบรรจุเข้าสู่ฐานข้อมูลระดับนานาชาติอื่นๆ

¹ วารสารกลุ่มที่ 1 : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพ และอยู่ในฐานข้อมูล TCI และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ต่อไป เป็นวารสารกลุ่มที่นักวิชาการควรเลือกลงตีพิมพ์ผลงานวิชาการเป็นอันดับแรก

วารสารกลุ่มที่ 2 : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพ และอยู่ในฐานข้อมูล TCI เป็นวารสารกลุ่มที่นักวิชาการควรเลือกลงตีพิมพ์ ผลงานวิชาการเป็นอันดับรอง

วารสารกลุ่มที่ 3 : วารสารที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพ และอาจไม่ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูล TCI ในอนาคต

โครงการมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

1. การบอกรับ Editorial Manager และการพัฒนาระบบ Online Submission จำนวน 12,000,000 บาท พัฒนาให้เป็นมาตรฐานสากล มีรูปแบบวารสารเหมือนกับบริษัท Elsevier ในอีก 2 ปี ให้อวสารได้ submission เพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงหลักสิบเป็นหลักร้อยถึงหลักพัน สร้างความสนใจให้กับนักวิจัยต่างชาติ
2. สนับสนุนงบประมาณสำหรับวารสาร 40 กววารสาร เพื่อเพิ่มจำนวนบทความวิจัยของนักวิจัยไทยในฐานข้อมูล Scopus จำนวน 3,000 บทความ หลังสิ้นสุดโครงการ จำนวน 29,123,000 บาท พัฒนาจัดทำ website ให้น่าสนใจ จ้างผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษเพื่อช่วยเรียบเรียงขัดเกลาบทความให้เป็นสากลมากขึ้น ทำสถิติข้อมูลต่างๆ บน website ให้เหมือนวารสารสากล ดึงดูดให้นักวิจัยต่างประเทศมาตีพิมพ์วารสารไทยมากขึ้น
3. ยกระดับ Quartile ของวารสารไทยในฐานข้อมูล Scopus ส่งเสริมให้อวสารได้รับการบรรจุฐานข้อมูลระดับนานาชาติอื่นๆ จัดประชุม Training & Mentoring สำหรับวารสารในโครงการ ค่าใช้สอย และค่าใช้จ่ายอื่นๆ จำนวน 2,621,000 บาท โดย TCI เป็นผู้ดำเนินการหลัก
4. ค่าตอบแทนให้กับนักวิจัย TCI ที่ไม่ได้เป็นพนักงานหรือข้าราชการประจำ 3,296,000 บาท
5. ค่าบริหารโครงการของ มจร. จำนวน 960,000 บาท

■ ผลการดำเนินงานของโครงการ

1. พัฒนาระบบ Thai Editorial System : ThaiES สำหรับวารสารในโครงการ เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2566 เป็นต้นมา
2. จำนวนบทความวิจัยของนักวิจัยไทยในฐานข้อมูล Scopus จากวารสารในโครงการ ณ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 มีจำนวน 4,496 บทความ แบ่งเป็นบทความปี พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2021) จำนวน 2,349 บทความ และปี พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) จำนวน 2,147 บทความ
3. พัฒนาคุณภาพวารสารในโครงการในฐานข้อมูล Scopus ให้อยู่ในระดับ Quartile 1 – 3 จากเดิมที่อยู่ระดับ Quartile 4 หรือไม่มีเลย ผลการดำเนินงาน 2 ปี นำวารสารเข้าสู่ Quartile1 จำนวน 2 วารสาร Quartile2 จำนวน 7 วารสาร Quartile3 จำนวน 13 วารสาร และ Quartile4 จำนวน 24 วารสาร
4. submit วารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ผ่านโครงการ Editorial Mentoring Program จำนวน 2 วารสาร ได้แก่ Thammasat Review (Accepted – 9 ธันวาคม 2564) และ Journal of Associated Medical Sciences (Accepted – 20 มกราคม 2565)

เมื่อพิจารณาผลงานตีพิมพ์ในฐานข้อมูล Scopus ของประเทศสมาชิกอาเซียน จาก SciVal ณ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 พบว่า เมื่อเทียบกับประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ การดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงโครงการระยะที่ 1 ยังไม่มีความคืบหน้ามากนัก แต่เมื่อเข้าสู่โครงการระยะที่ 2 ทุกวารสารของไทยได้รับการตีพิมพ์มากขึ้น นำหน้าประเทศสิงคโปร์ ในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) มีจำนวนบทความเพิ่มขึ้นจากเดิม 714 บทความ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) จำนวน 811 บทความ พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) จำนวน 971 บทความ พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2021) จำนวน 2,349 บทความ และในปี พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) จำนวน 2,147 บทความ และจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเติบโตของผลงานตีพิมพ์ภายใน 2 ปี คิดเป็น 142% ถือเป็นโอกาสสร้างผลงานตีพิมพ์ให้กับประเทศไทยและการสร้างรายได้จากผลงานตีพิมพ์ งบประมาณ 2.6 ล้านบาท คิดเป็นรายได้ต่อบทความประมาณ 6 – 7 พันบาท ดังนั้น การพัฒนานักวิจัยไม่ใช่เพียงกลไกการทวิจยโดยตรง การพัฒนาวารสารเป็นอีกกลไกหนึ่งที่ช่วยพัฒนานักวิจัยได้ การพัฒนานักวิจัยไทยในโครงการนี้ จะเริ่มตั้งแต่ editor รับบทความ โดยเฉพาะถ้าเป็นบทความของคนไทยจะให้ความสำคัญกับบทความมากกว่าปกติ ถ้า reviewer ปฏิเสธหรือยอมรับโดยมีการแก้ไข editor จะให้นักวิจัยไทยแก้ไข เพื่อเรียนรู้กระบวนการปรับปรุงผลงานตีพิมพ์ให้เข้าสู่มาตรฐานสากล ทำให้เกิด citation เพิ่มขึ้น หรือในเรื่อง Quartile ก่อนเริ่ม

โครงการ ปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) บทความอยู่ในระดับ Quartile 4 หรือไม่มี Quartile คิดเป็น 78% แต่ปี พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) ระดับ Quartile 4 หรือไม่มี Quartile ลดลงเหลือ 52% โดยมีระดับ Quartile 1 = 5%, Quartile 2 = 15% และ Quartile 3 = 28% ดังนั้น โครงการนี้ไม่ได้พัฒนาเชิงปริมาณเท่านั้น แต่พัฒนาเชิงคุณภาพด้วย เป็นโครงการที่ช่วยสนับสนุนงานวิจัยให้กับประเทศได้

กลไกที่นำมาสู่ความสำเร็จของโครงการ

■ การเพิ่มจำนวนบทความของนักวิจัยไทยในฐานข้อมูล Scopus

วารสารในโครงการได้รับการสนับสนุนการบริหารจัดการ เพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนบทความ/ฉบับ/ปี และกลไกการเพิ่มคุณภาพของบทความ (โดยเฉพาะบทความของนักวิจัยไทย) เช่น การจ้าง Native English Speaker ช่วยดูการใช้ภาษาของบทความ จ้างเจ้าหน้าที่ประจำติดตามกระบวนการ peer review การเพิ่มความเข้มข้นของกระบวนการตรวจสอบคุณภาพบทความ โดยเฉพาะบทความของนักวิจัยไทย และการปรับปรุง website ให้มีสาระทางวิชาการ ดัชนี/สถิติที่เกี่ยวข้อง ทำให้น่าสนใจมากขึ้น

■ การพัฒนาคุณภาพบทความ (และวารสาร) ผ่านการยกระดับ Quartile ของวารสารไทยในฐานข้อมูล Scopus

- ส่งเสริมให้วารสารในโครงการใช้ระบบ Editorial Manager สาทก ในการ process บทความ (เช่นเดียวกับวารสารของสำนักพิมพ์ Elsevier) ทำให้เป็นที่ยอมรับจากผู้เขียนทั่วโลกในการส่งบทความที่มีคุณภาพเพื่อตีพิมพ์ในวารสารไทยมากขึ้น

- การใช้ reviewers ต่างประเทศ ที่ได้จากระบบ Editorial Manager ทำให้การประเมินบทความมีคุณภาพเทียบเคียงสากลมากขึ้น

- บทความของนักวิจัยไทย (โดยเฉพาะนักวิจัยรุ่นใหม่) จะผ่านกระบวนการ peer review ที่เข้มข้นมากขึ้น ทำให้บทความวิจัยและนักวิจัยของไทยมีคุณภาพมากขึ้น

- การจัดประชุม Training & Mentoring ให้กับหัวหน้าบรรณาธิการและกองบรรณาธิการของวารสารในโครงการ โดยเฉพาะเรื่องจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ ทำให้บรรณาธิการและกองบรรณาธิการวารสารไทย มีความเป็น professional editor มากขึ้น

จากการดำเนินงาน TCI มีข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อขอสนับสนุนโครงการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. ควรสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานให้กับวารสารในโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้จำนวนบทความ และคุณภาพบทความของนักวิจัยไทยในฐานข้อมูล Scopus เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนวารสารอยู่ในระดับ Quartile1/Quartile2 ที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ (เป็น Open Access Journals ที่สามารถเรียกเก็บค่า Page Charge ในอัตราสากลได้)

2. ควรจัดประชุม Training & Mentoring ให้กับบรรณาธิการและกองบรรณาธิการวารสารไทยอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบ ThaiES และระบบ reviewer finder อย่างต่อเนื่องเช่นกัน รวมถึงการจัดประชุม เพื่อพัฒนา reviewers และ authors ของไทยให้เทียบเคียงระดับสากลได้

3. ส่งเสริมให้เกิดระบบ reviewer recognitions and certifications ในประเทศไทย และเป็นส่วนหนึ่งของภาระงาน (claimable workload) ของนักวิจัยในประเทศ

4. ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบ content alert และ/หรือ DOI² ให้กับวารสารไทยทั้งในฐาน Scopus และ TCI เพื่อเป็นการเพิ่ม visibilities ให้กับบทความในวารสารไทย นำไปสู่การยกระดับ Quartiles ของวารสารไทยต่อไป

²Digital Object Identifier : DOI ตัวระบุวัตถุดิจิทัล หมายถึง เลขมาตรฐานสากลประจำไฟล์ดิจิทัลที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ใช้ในการระบุตัวตน หรือบ่งชี้เอกสารดิจิทัล

5. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ควรส่งเสริมให้นักวิจัย (โดยเฉพาะนักวิจัยที่มีประสบการณ์สูงระดับ เมธีวิจัยอาวุโส สกว. และ ศ.วิจัยดีเด่น) ที่รับทุนจากแหล่งทุนต่างๆ เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) หรือ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคนและทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัย และการสร้างนวัตกรรม (บพค.) ตีพิมพ์บทความที่มีคุณภาพในวารสารไทยที่อยู่ในฐานข้อมูล Scopus เพื่อให้วารสารไทยมีคุณภาพเทียบเคียงระดับสากลได้รวดเร็วมากขึ้น

6. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรกำหนดมาตรการ/นโยบาย เพื่อส่งเสริมให้มีจำนวนวารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูลสากลมากขึ้น และส่งเสริมวารสารไทยที่มีอยู่ในฐานข้อมูล Scopus ให้พัฒนาอย่างก้าวกระโดด จนอยู่ในระดับคุณภาพสูง เช่น Quartile1/Quartile2 และเป็นที่รู้จักของนักวิจัยทั่วโลก ส่งผลให้มีชื่อเสียงทางความสามารถในการวิจัยแก่ประเทศไทย

ต่อมา ได้รับการสนับสนุนโครงการ “การพัฒนาระบบและปรับปรุงคุณภาพวารสารไทยในฐานข้อมูล Scopus ระยะที่ 2” เป็นโครงการต่อเนื่องระยะที่ 3 ระยะเวลาดำเนินงาน 2 ปี (มีนาคม พ.ศ. 2566 – มีนาคม พ.ศ. 2568) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) จำนวน 36,000,000 บาท มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพิ่มจำนวนบทความวิจัยของนักวิจัยไทยในฐานข้อมูล Scopus 4,000 บทความ หลังสิ้นสุดโครงการ
2. ยกระดับ Quartile ของวารสารไทยในฐานข้อมูล Scopus ให้อยู่ใน Quartile1-Quartile2 อย่างน้อย 15-20 รายการ
3. พัฒนาและปรับปรุงระบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพวารสารไทยในฐานข้อมูล Scopus และ
4. พัฒนาคุณภาพนักวิจัยในรูปแบบต่างๆ เช่น editorship, authorship และ reviewer ship เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง TCI ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) และบริษัท Elsevier

บทบาทของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย กองบรรณาธิการวารสาร และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

- **ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (มจร. และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ)**
 1. คัดเลือกวารสาร และจัดสรรงบประมาณให้กับวารสารในโครงการ
 2. พัฒนาระบบ ThaiES, ระบบ reviewer pool/reviewer rinder, ระบบ content alerts (authors & editors) และ ระบบ reviewer recognitions and certifications
 3. ฝึกอบรม editors (training & mentoring) กำกับ ดูแล และติดตามประเมินผล การดำเนินงานของวารสารในโครงการ
 4. จัดประชุมเพื่อพัฒนา reviewers และ authors ของไทย
- **กองบรรณาธิการ**
 1. พัฒนาสำนักงาน บุคลากร และระบบการบริหารจัดการวารสาร เพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนบทความ และคุณภาพการประเมินบทความ เช่น การจ้าง Native English Speaker การจ้างเจ้าหน้าที่ประจำดูแลกระบวนการ peer review และการเพิ่มความเข้มข้นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพบทความ
 2. กำหนดเลข DOI ของ Crossref ให้กับบทความ
 3. ปรับปรุงเว็บไซต์ให้มีสาระทางวิชาการ ดัชนี/สถิติที่เกี่ยวข้อง และทำเว็บไซต์น่าสนใจมากขึ้น
- **สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)**
 1. สนับสนุนด้านงบประมาณ Top-Up Funding ให้กับวารสารโดยผ่าน TCI

2. พิจารณานโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารของโครงการฯ ในทิศทางเดียวกับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

โครงการระยะที่ 3 มีกิจกรรมที่จะดำเนินงาน ดังนี้

- **การเพิ่มจำนวนบทความของนักวิจัยไทยในฐานข้อมูล Scopus จำนวน 4,000 บทความ/2 ปี**
 1. การบริหารจัดการเพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนบทความและคุณภาพการประเมินบทความ (peer review)
 2. จ้าง Native English Speaker ดูแลการใช้ภาษาของบทความ จ้างเจ้าหน้าที่ประจำดูแลกระบวนการ Peer Review ให้มีความเข้มข้นและมีคุณภาพสูง นำไปสู่การถูกอ้างอิงมากขึ้น
 3. การเพิ่มความเข้มข้นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพบทความ (โดยเฉพาะบทความของนักวิจัยไทย) นำไปสู่การถูกอ้างอิงบทความของคนไทยมากขึ้น
 4. การกำหนดเลข DOI ของ Crossref ให้กับบทความของวารสารในโครงการฯ
 5. การปรับปรุง website ให้มีสาระทางวิชาการ ดัชนี/สถิติที่เกี่ยวข้อง และน่าสนใจมากขึ้น
- **การยกระดับ Quartile ของวารสารไทยในฐานข้อมูล Scopus ให้อยู่ใน Quartile1-Quartile2 อย่างน้อย 15-20 วารสาร และการพัฒนา/ปรับปรุงระบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพวารสารในโครงการ**
 1. การจัดประชุม Training & Mentoring สำหรับบรรณาธิการและกองบรรณาธิการวารสารในโครงการ
 2. การพัฒนาและปรับปรุงระบบ Thai Editorial System (ThaiES) และระบบ reviewer finder ที่มีความเป็นสากล
 3. การพัฒนาระบบ content alert เพื่อเพิ่ม visibilities ให้กับบทความในวารสารไทย
 4. การส่งเสริมให้เกิดระบบ reviewer recognitions and certifications ขึ้นในประเทศไทย
 5. การจัดประชุมเพื่อพัฒนา reviewers และ authors ของไทยให้มีความเป็นสากล
 6. ค่าใช้สอย/ค่าวัสดุ/ค่าครุภัณฑ์/อื่นๆ
- **Outputs-Outcomes-Impacts ของโครงการ**
 - **Outputs**

จำนวนบทความไทยเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 4,000 บทความ วารสารไทยอยู่ใน Quartile1-Quartile2 อย่างน้อย 15-20 วารสาร มีการจัดประชุม training & mentoring บรรณาธิการวารสาร พัฒนา reviewers และ authors ของไทย การพัฒนาระบบ ThaiES, reviewer pool/reviewer finder ระบบ reviewer recognitions and certifications และระบบ Content Alert (Authors, Editors)
 - **Outcomes**

บทความของนักวิจัยไทย ได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการ Peer Review ที่เข้มข้นมากขึ้น วารสารไทย เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการนานาชาติ บรรณาธิการวารสารไทยมีความสามารถในการบริหารจัดการบทความได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล พัฒนาคุณภาพนักวิจัยทั้งในรูปแบบของ editorship, authorship และ reviewership วารสารไทยมีระบบบริหารจัดการบทความที่มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับปริมาณบทความที่เพิ่มขึ้นได้ reviewer ยินดีตอบรับคำเชิญในการพิจารณาคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์มากขึ้น เพิ่ม visibilities ให้กับบทความในวารสารไทย
 - **Impacts**

วารสารได้รับการอ้างอิงมากขึ้น ยกระดับ Quartiles ของวารสารไทยได้ เป็นที่ยอมรับจากผู้เขียนทั่วโลกในการส่งบทความที่มีคุณภาพเพื่อตีพิมพ์ในวารสารไทยมากขึ้น สามารถสร้างรายได้จากการเรียกเก็บค่า page charge ในอัตราสากล บรรณาธิการและกองบรรณาธิการวารสารไทย มีความเป็น professional editor ส่งผลดีต่อคุณภาพ

ของผลงานวิจัย บทความวิจัย วารสารไทย และนักวิจัยไทยได้ทั้งระบบ การประเมินคุณภาพบทความในวารสารไทย นับเป็นส่วนหนึ่งของภาระงาน สามารถใช้ประโยชน์ทางวิชาการได้ และการจัดอันดับมหาวิทยาลัยไทยในเวทีโลกมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

สรุปการอภิปรายของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

กรรมการสภามหาวิทยาลัย ให้ความสนใจการนำเสนอและผลการดำเนินงานเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาคุณภาพวารสารวิชาการไทย สู่การเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลงานวิจัยของไทยในฐานข้อมูล Scopus” และมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ศ.เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ นายกสภามหาวิทยาลัย มีความเห็นว่า โครงการฯ ที่นำเสนอเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยในการเผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการไทยที่มีคุณภาพ แต่อาจเป็นช่องทางให้กับนักวิจัยที่มีผลงานไม่ผ่านการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารวิชาการสากล ใช้เป็นช่องทางเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่งต้องมีการควบคุมคุณภาพ และมีคำถาม ดังนี้

(1) เหตุใด TCI เลือกฐานข้อมูล Scopus ไม่เลือก Science Citation Index

(2) TCI ต้องกำกับ ดูแล และป้องกันไม่ให้เกิดการทำผิดจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด เพื่อลดปัญหาการตีพิมพ์ผลงานที่ไม่มีคุณภาพ เช่น การนำผลงานที่ไม่สามารถตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติมาเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการไทย การตีพิมพ์ผลงานซ้ำซ้อน การซื้อผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ เป็นต้น ทั้งนี้ TCI เป็นหน่วยงานสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพและผลักดันให้วารสารวิชาการไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus มากขึ้น

ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ ชี้แจงดังนี้

(1) เหตุที่ TCI เลือกฐานข้อมูล Scopus ไม่เลือก Science Citation Index เนื่องจากตนเป็นคนเอเชีย และเป็นคนไทยคนเดียวที่ได้รับรางวัล The 2008 ASAIHI-SCOPUS Young Scientist Awards จากสำนักพิมพ์ Elsevier โดยพิจารณาฐานข้อมูล Scopus (สาขา Engineering & Technology) ทาง Scopus สนใจว่า Head of TCI คืออะไร จึงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน และชวนเป็นกรรมการโดยเป็นตัวแทนจากอาเซียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 - 2559 (ค.ศ. 2011 - 2016) ทำให้ทราบกฎเกณฑ์ เงื่อนไขต่างๆ ว่า Scopus เข้มงวดกับเรื่องใด โดยเฉพาะเรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณ ที่ให้ความสำคัญมาก จึงเลือกพัฒนาวารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ประกอบกับ Scopus ยืนยันข้อตกลงในการ submit ผลงานภายใน 2 เดือน ซึ่ง Science Citation Index ไม่ตอบรับเรื่องนี้ และไม่ทราบเกณฑ์ของ Science Citation Index มากนัก

(2) เรื่องจริยธรรมของผู้เขียน จากเหตุการณ์ที่มีการซื้อผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ TCI ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่ร่วมประเมินหรือให้ข้อมูลเพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน อาจเกิดผลกระทบต่อบุคคลและหน่วยงานหลายด้าน TCI มีคณะกรรมการจริยธรรมที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับวารสาร และมีความระมัดระวังในการนำวารสารออกจากฐานข้อมูล TCI เนื่องจากตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดกับนักศึกษาที่มีบทความในวารสารนั้นๆ

2. นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่า คนทั่วไปที่ไม่ใช่นักวิชาการหรือนักวิจัยอาจเข้าใจบทความในวารสารวิชาการค่อนข้างยาก หากมีการนำผลงานวิจัยมาสรุปเป็นฉบับที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปขยายผลทั้งในเชิงนโยบาย หรือพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์ หรือนำไปใช้ในชุมชนและสังคมได้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับประเทศ

ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ ให้ข้อมูลว่า TCI วางแผนจัดทำโครงการต่อเนื่องระยะที่ 4 โดยจะนำวารสารไทยอีก 40 วารสาร เข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ในจำนวนนี้ประมาณ 10 วารสาร เป็นภาษาไทย ซึ่ง Scopus ได้ตอบรับเบื้องต้นแล้ว ทั้งนี้ TCI และ Scopus ได้ตกลงร่วมกันว่าการนำวารสารไทยเข้าสู่ Scopus ตัวอักษรเป็นภาษาไทยได้ แต่ abstract ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษต้องมากพอที่จะทำความเข้าใจได้ figure table, caption และ reference ต้องเป็น

ภาษาอังกฤษทั้งหมด Scopus ต้องการเนื้อหาประเภท local content เกี่ยวกับประเทศไทย และวารสารนั้นต้องมีคุณภาพตามเกณฑ์ของ Scopus จึงมีความเป็นไปได้ที่วารสารภาษาไทยจะเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus

3. ศ.เกียรติคุณ นพ.รัชตะ รัชตะนาวิน กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ สอบถามว่า เมื่อพิจารณาข้อมูลจาก SciVal พบว่าประเทศอินโดนีเซียมีจำนวนผลงานวิจัยเพิ่มขึ้นมากกว่าประเทศมาเลเซีย กลไกอย่างไรที่ทำให้มีผลงานตีพิมพ์ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ วารสารวิชาการไทยที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI แต่ยังไม่ได้เข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus มีโอกาสพัฒนาเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus หรือไม่ อย่างไร

ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ ชี้แจงว่า ช่วงที่ผ่านมาประเทศอินโดนีเซียเร่งขับเคลื่อนให้เกิดผลงานวิจัย ใช้กลไกของค่าตอบแทนเพื่อสนับสนุนนักวิจัยที่มีผลงานตีพิมพ์และเข้าสู่ฐานข้อมูลได้ดังเช่นประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม กลไกดังกล่าวของทั้งสองประเทศเริ่มชะลอและคาดว่าจะหมดไป หลังจากนั้น จำนวนและคุณภาพผลงานวิจัยของประเทศอินโดนีเซียอาจจะลดลง เมื่อพิจารณา citation ของประเทศอินโดนีเซีย พบว่าอยู่ในอันดับต่ำสุดของกลุ่มประเทศอาเซียน และคุณภาพด้านอื่นๆ ก็ลดลงด้วย

สำหรับวารสารไทยจำนวน 1,038 วารสาร เข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus แล้ว 40 วารสาร และอีก 40 วารสาร จะเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ตามโครงการระยะที่ 3 โดยรวมคิดเป็น 10% ซึ่งยังน้อยมาก ทั้งนี้ วารสารไทยที่ยังไม่ได้เข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus เป็นวารสารที่มีคุณภาพสามารถผลักดันเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ได้ และยังเป็นวารสารที่ให้ประโยชน์กับนักวิจัย นักศึกษาระดับปริญญาโทอย่างมาก ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการขอจบการศึกษาหรือขอตำแหน่งทางวิชาการได้ แต่ขณะนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม (สป.อว.) กำหนดเกณฑ์เพิ่มเติม โดยไม่นับวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI อย่างไรก็ตาม TCI ยังมีความตั้งใจที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารไทยและผลักดันให้เข้าสู่ฐานข้อมูลสากล มีการประเมินคุณภาพวารสาร มีระยะเวลาการรับรองคุณภาพทุก 5 ปี เรียกว่า re-evaluation จัดเป็นวารสารกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 สามารถขอรับการประเมินใหม่เพื่อปรับกลุ่มคุณภาพ ภายในระยะเวลา 2 ปี

4. ดร.ธาริษา วัฒนเกส กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่า เมื่อวารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus แล้ว จะพิจารณาทบทวนคุณภาพวารสารอย่างไร เพื่อให้มั่นใจว่าวารสารนั้นยังคงรักษาคุณภาพและอยู่ในฐานข้อมูลของ Scopus ได้

ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ ชี้แจงว่า เมื่อวารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus แล้ว Scopus จะเป็นผู้พิจารณาคุณภาพด้วย มีการ re-evaluation ทุก 5 ปี โดยการดำเนินการพิจารณาจากวารสารใดที่ accept แบบมีเงื่อนไข หรือมีข้อแนะนำ ปรับปรุง Scopus จะติดตามตรวจสอบว่ามีการปรับปรุง พัฒนา หรือไม่ กรณี accept แบบไม่มีเงื่อนไข ก็จะพิจารณาว่ามีการร้องเรียนเพิ่มเติมหรือไม่ หากเจ้าของไม่ได้พัฒนา หรือปรับปรุง ตามเงื่อนไขหรือข้อเสนอแนะ อาจถูกถอนจาก Scopus ได้ ที่ผ่านมายังไม่มีวารสารไทยถูกถอนออก มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ

5. ศ.กิตติคุณ ดร.วรศักดิ์ กนกนุกุลชัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ สอบถามว่า กรณีอาจารย์รุ่นใหม่สนใจทำวารสารวิชาการไทยเกี่ยวกับศาสตร์อุบัติใหม่ จะให้คำแนะนำในการเริ่มต้นทำอะไร และมีทุนสนับสนุนอย่างไร

ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ ให้ข้อมูลว่า การเริ่มต้นต้องพิจารณาว่าจะทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ และหัวข้อ เนื้อหา เป็นศาสตร์ด้านใด หากเป็นด้าน engineering หรือ health science หรือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีโอกาสสูงที่จะพัฒนาเป็นวารสารวิชาการสากลได้ แต่หากทำเป็นวารสารภาษาไทย ควรเป็นวารสารที่มีความเฉพาะเจาะจง เช่น Journey in Thai Language โดยความเห็นส่วนตัวแล้วไม่ควรมีวารสารไทยใหม่ หากทราบ discipline ก่อนจะช่วยให้คำแนะนำได้ว่าควรเริ่มต้นในระดับสากล หรือในประเทศก่อน และอาจนำผลการดำเนินงานเสนอขอรับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ได้

6. รศ. ดร.พินิติ รตนนานุกูล กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่า การนำวารสารไทยเข้าสู่มาตรฐานสากลอาจไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus ทั้งหมด ควรเลือกวารสารไทยที่มีคุณภาพและครอบคลุมทุกสาขา และขอสอบถามว่า เกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาใหม่กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทต้องเผยแพร่

ผลงานวิจัย ซึ่งหลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์บางสาขาจัดเป็นการประชุมเชิงวิชาการนานาชาติ ดังนั้น รายงานการประชุมวิชาการ (proceeding) สามารถจัดเก็บในฐานข้อมูล TCI ได้หรือไม่

ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ ให้ข้อมูลว่า TCI เคยคิดจะนำ proceeding เข้าฐานข้อมูล TCI แต่วัตถุประสงค์การจัดตั้ง TCI เน้นที่ journal และเห็นว่ายังไม่ควรนำ proceeding เข้าฐานข้อมูล เนื่องจากการจัดประชุมเชิงวิชาการนานาชาติแต่ละแห่งแตกต่างกัน ไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้ และหากนำ proceeding เข้าฐานข้อมูลแล้วจะทำให้มีข้อมูลจำนวนมากขึ้น การจัดกลุ่มอาจทำได้ยาก เช่นเดียวกับ Scopus ซึ่งต้องแยกฐานข้อมูล proceeding กับ journal ออกจากกัน อย่างไรก็ตาม หากจะผลักดันให้ proceeding เข้าฐานข้อมูลสากล คงต้องเริ่มกระบวนการใหม่และต้องใช้เวลาอีกระยะ ปัจจุบัน TCI ทำงานภายใต้สถาบันนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (STIPI) นอกจากการช่วยพัฒนา ผลักดัน ให้วารสารไทยเข้าสู่ฐานข้อมูล Scopus แล้ว ยังช่วยเป็นที่ปรึกษาให้ข้อมูลกับหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับทิศทางการวิจัยของประเทศและสากลด้วย

ศ.เกียรติคุณ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ นายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัย ขอขอบคุณ ศ. ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ หัวหน้าศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) ซึ่งนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เรื่อง “ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาคุณภาพวารสารวิชาการไทย สู่อการเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลงานวิจัยของไทยในฐานข้อมูล Scopus” มา ณ โอกาสนี้